

Както е видно Хаджиенови инвестират в просветата и културата. Поколения казанлъчани и до днес формират своя начин на мислене, начални познания, професионална подготовка и удовлетворяват културните си нужди по следите на техния дух.

Друг казанлъшки емигрант с принос и в национален мащаб е Стефан Расидеску. През 1863 г. отваря в Букурещ собствена печатница с клон в Браила, в която се печатат около 20 книги, учебници, брошури на български, румънски и френски език от видни българи - Раковски, Хрулев, Гранитски, П.Стоянов. Периодични издания в "Бранител" и в "Будущност" на Раковски, в "Българска пчела", съвместно с казанлъчанина Христо Ваклидов, сп. "Българска старина" и др.

Повече от тях се разпространяват в родното му място - Казанлък и околните села - Шипка, Габрово, Тъжа, Търничане.¹⁶ Като ни е известен характерът на тази литература, подчертаваме заслугите му за разбуждане съзнанието на съгражданите му.¹⁷

Казанлъшки емигрант е и Христо Ваклидов-Червеновеждият (1841-1891). Роден в семейството на Дончо Абаджиев Койчев Чорбаджиев от Калпакчийската махала той завършва френския колеж Бебек в Цариград. Досегът му с европейската култура определя попрището на бъдещата му дейност - просвещението, самоопределението и духовното извисяване на българския народ. Печата в сп. "Български книжици" още в 1858 г., което се разпространява в Казанлък от Стоенчу Груеолу. Въведен е в униатското учение от учителя си Драган Цанков. Редактор е на в. "България". Разпространител на вестника в Казанлък е брат му Иван Ваклидов. Вестникът се получава и в казанлъшките села. След разпадането на униатството Ваклидов емигрира в Браила. Тук в края на 1862 г. създава първата румъно-българска печатница, в която печата редактирания от него вестник "Българска пчела", излиза 2 години в 73 броя. В него публикуват Л.Каравелов, Д.Греков, Т.Шишков (от Париж), Р.Жинзифов, Ц.Гинчев, П.Калянджи, В.Берон, В.Чолаков, Ив.Мънзов и др. Вестникът се разпространява и в България.

През 1864 г. Хр.Ваклидов издава литературно-художественото списание "Зорница", което излиза в 25 книги. В него публикува преведения от издателя роман на френския писател Евгений Сю "Скитникът евреин", стихове на Р.Жинзифов, Т.М.Боровански, разкази като "Нещастията на една възкръснала", "История на Теленева", четивни географски материали и др.¹⁸ През 1864 г. в неговата печатница се издава сп. "Духовни книжки" на Р.Блъсков, на което разпространител в Казанлък е учителят в главното училище - Филип Велев, в Мъглиж - Христо Караджов. В тези две години той издава общо над 25 книги.

Личности от Казанлък с фамилия Ваклидови са свързани и с революционните движения от времето, но дали са от рода на Хр.Ваклидов диренето до тук не е показало. С оглед да не пропуснем нещо и в желанието си да услужим на бъдещите изследователи ще приведем следния случай. В сведенията си, дадени за Хаджидимитровата чета по искане на комитета "Св.Йоан Милостиви" Димитър Стоев Агликин пише: "Хаджи Димитър - б.р.л... - ме повика на страна и ми поръча да взема един от въстаниците за другар и да отида в Казанлък при Костадин Ваклидов и да се споразу-